

rijksuniversiteit
groningen

Junior MOOC Duurzaamheid

2019

3. Jan-Willem Bolderdijk - Groepsdruk

AFLEVERING 3

JAN-WILLEM

BOLDERDIJK

GROEPSDRUK

INLEIDING

In deze aflevering volgen we onderzoeker Jan-Willem Bolderdijk. Hij doet onderzoek naar de invloed van groepsdruk op het maken van duurzame keuzes.

ACHTERGROND ONDERZOEKER

Jan-Willem is universitair hoofddocent bij de faculteit Economie en Bedrijfskunde aan de RUG. Zijn vakgebied is marketing en psychologie en zijn expertise ligt bij consumentengedrag, beslissingen maken, sociale marketing en duurzaamheid.

Het onderzoek in deze aflevering gaat over groepsdruk. Jan-Willem onderzoekt door middel van een gedragsexperiment of vegetarische en veganistische mensen een petitie ondertekenen voor het vergroten van het niet-dierlijke aanbod in supermarkten. De onderzoeksvraag van dit gedragsexperiment is: wat is de invloed van groepsdruk op het ondertekenen van een petitie?

VOORBEREIDING

- Aflevering klaarzetten op het digibord
- Print werkblad 'stellingen' per groepje
- Print werkblad 'onderzoekscyclus'

VERLOOP VAN DE LES IN FUTURELEARN

- 3.1** Opdracht 'stellingen'
- 3.2** Aflevering deel 1
- 3.3** Aflevering deel 2
- 3.4** Opdracht 'groepsdruk'
- 3.5** Opdracht 'invullen onderzoekscyclus'

3.1 - OPDRACHT 'STELLINGEN'

Argumenteren en het kunnen onderbouwen van een mening zijn belangrijke vaardigheden bij het doen van onderzoek. Je moet kunnen uitleggen waarom je iets denkt of verwacht. Tijdens deze opdracht gaan de leerlingen in groepjes discussiëren over een aantal stellingen. De leerlingen gaan in groepjes voor en tegenargumenten bedenken door met elkaar in gesprek te gaan en hun meningen te onderbouwen. De stellingen gaan over het thema 'duurzaamheid'.

Zet de infographic van deze aflevering klaar op het digibord. Zorg dat deze nog niet zichtbaar is aan het begin van de opdracht. Verdeel de klas in groepjes van vier leerlingen en geef elk groepje één werkblad.

DEEL 1:

Leg de opdracht uit:

Elk groepje gaat vier stellingen bespreken. Tijdens elke stelling is een andere leerling de leider van de discussie. Deze leider houdt in de gaten dat iedereen zijn/haar mening geeft over de stelling en hiervoor argumenten gebruikt. De leider schrijft in steekwoorden op welke argumenten zijn gegeven voor of tegen de stelling. Nadat iedereen zijn/haar mening heeft gegeven mogen er meer argumenten worden gegeven door iedereen in het groepje. Het doel hiervan is dat leerlingen wellicht tot een ander inzicht komen.

Reken per stelling ongeveer zeven minuten; houd dit zelf bij. Na zeven minuten wisselen de groepjes van stelling.

Laat na het bespreken van de vier stellingen elk groepje kort nadenken bij welke van de stellingen ze de beste argumenten voor of tegen hebben. Bespreek dit klassikaal.

Voorbeeldvragen:

- Voor welke stelling hebben jullie de beste argumenten voor bedacht?
- Voor welke stelling hebben jullie de beste tegenargumenten bedacht?
- Over welke stelling hadden jullie de grootste discussie?
- Over welke stelling waren jullie het allemaal eens?

Vraag ten slotte of de leerlingen bij het maken van hun keuze voor of tegen de stelling werden beïnvloed door wat hun medeleerlingen dachten.

Voorbeeldvragen:

- Werd je bij het maken van je keuze voor of tegen beïnvloed door wat anderen vonden?

- Kwam dit omdat je dacht dat je er geen goede argumenten tegenin zou kunnen brengen?
- Kwam dit omdat je het spannend vond je mening te geven?
- Wie had als enige in het groepje een andere mening? Hoe voelde dat?

De stellingen:

- Het is cooler om met de auto naar school gebracht te worden dan met de fiets.
- Om het klimaat te redden moeten we allemaal vegetariër worden.
- Windmolens zijn lelijk dus ze mogen niet vlakbij dorpen/steden gebouwd worden.
- Op school moet meer aandacht komen voor duurzaamheid.

DEEL 2:

Laat nu de infographic op het digibord zien en/of hang de poster op in de klas.

Wat is er allemaal te zien op de poster?

Het bovenste deel van de poster bestaat uit een groene en een rode kant.

Links staan groene alternatieven die beter zijn voor het milieu dan de voorbeelden aan de rechterkant.

Vragen die gesteld kunnen worden bij het bovenste deel van de infographic zijn:

- Waarom is groente eten beter dan vlees eten voor het milieu?
- Waarom is het kopen van tweedehands kleding beter voor het milieu dan het kopen van nieuwe kleding?
- Waarom kun je beter met de trein op vakantie dan met het vliegtuig?

Het onderste deel van de poster geeft twee suggesties waaruit gekozen kan worden. Welke kies je? Is jouw keuze 'groen' of niet?

Extra informatie over argumenteren in de klas:

<https://kinderkennisbank2.files.wordpress.com/2012/09/handleiding-e28094-werkvormen-e28094-argumenteren.pdf>

Dit is groener...

Groente eten

Met de fiets

Afval scheiden

Een lekkere warme trui

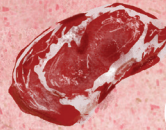

Op vakantie met de trein

...dan dit:

Vlees eten

Met de auto

Nieuwe kleding kopen

Afval niet scheiden

De verwarming heel hoog

Op vakantie met het vliegtuig

Hoe maak je groen cool?

En nu eerlijk: Welke kies jij? En is je keuze 'groen' of niet?

3.2 AFLEVERING KIJKEN - DEEL 1

Kijk het eerste deel van de aflevering.

3.3 AFLEVERING KIJKEN - DEEL 2

Kijk het tweede deel van de aflevering.

3.4 OPDRACHT 'GROEPSDRUK'

Er zijn verschillende vormen van groepsdruk.

Negatieve groepsdruk

- Wat zou negatieve groepsdruk kunnen zijn? Noem voorbeelden.
- Wanneer heeft groepsdruk een negatief effect?

Positieve groepsdruk

- Wat zou positieve groepsdruk kunnen zijn? Noem voorbeelden.
- Wanneer heeft groepsdruk een positief effect?

We hebben net twee verschillende vormen van groepsdruk besproken: negatief en positief. Maar is groepsdruk wel altijd negatief of positief? Bekijk de filmpjes en oordeel zelf.

1. De lengte van staafjes:

<https://www.youtube.com/watch?v=WrvSPyX7t48>

In dit filmpje wordt studenten gevraagd antwoord te geven op de vraag welk staafje het kortst/langst is. De acteurs geven het verkeerde antwoord. Er wordt in dit experiment gekeken wat de onwetende persoon gaat doen. Dit is een heel bekend experiment over groepsdruk.

→ bespreek kort wat de leerlingen hebben gezien.

Is dit negatieve of positieve groepsdruk?

2. Victor Mids - Wachtkamer:

<https://www.youtube.com/watch?v=5IH2jd679Qk>

In het volgende filmpje wordt een experiment uitgevoerd waarin acteurs in de wachtkamer zitten. Deze acteurs hebben opdracht gekregen te gaan staan als de piep gaat. De proefpersoon gaat dit vervolgens ook doen. De groep beïnvloedt de persoon - de persoon beïnvloedt vervolgens de groep weer.

→ bespreek kort wat de leerlingen hebben gezien.

Is dit negatieve of positieve groepsdruk?

3. Danser in het gras:

<https://www.youtube.com/watch?v=GA8z7f7a2Pk>

In het onderzoek van Jan-Willem staat de druk van de groep op één persoon centraal. Het is ook mogelijk dat één iemand een hele groep beïnvloedt. In dit filmpje begint één persoon met dansen. De rest volgt.

→ bespreek kort wat de leerlingen hebben gezien.

Is dit negatieve of positieve groepsdruk?

3.5 OPDRACHT 'INVULLEN ONDERZOEKSCYCLUS'

Deel het werkblad 'onderzoekscyclus' uit aan alle leerlingen. Op het werkblad vullen de leerlingen de verschillende stappen uit het onderzoek van Jan-Willem in. Begin klassikaal met het invullen van stap 1: 'onderzoeksvraag en hypothese'. De volgende stappen mogen naar eigen inzicht klassikaal of individueel ingevuld worden. Laat de ingevulde onderzoekscyclus op het digibord zien en controleer en bespreek alle stappen.

WERKBLADEN

WERKBLAD 'STELLINGEN' - DEEL 1

1. Het is cooler om met de auto naar school gebracht te worden dan met de fiets.

ARGUMENTEN VOOR:

ARGUMENTEN TEGEN:

2. Om het klimaat te redden moeten we allemaal vegetariër worden.

ARGUMENTEN VOOR:

ARGUMENTEN TEGEN:

WERKBLAD 'STELLINGEN' - DEEL 2

3. Windmolens zijn lelijk dus ze mogen niet vlakbij dorpen/steden gebouwd worden.

ARGUMENTEN VOOR:

ARGUMENTEN TEGEN:

4. Op school moet meer aandacht komen voor duurzaamheid.

ARGUMENTEN VOOR:

ARGUMENTEN TEGEN:

WERKBLAD 'ONDERZOEKSCYCLUS INVULLEN'

1

4

2

5

3

6

ANTWOORDEN

ANTWOORDEN OPDRACHT GROEPSDRUK

Antwoorden verschillen per klas. Daarom geven we hier een aantal suggesties.

Negatieve groepsdruk: pesten, buitensluiten, iemand in nood niet redden omdat je denkt dat iemand anders het wel doet, afval op de grond gooien omdat de rest dit ook doet.

Positieve groepsdruk: gezamenlijk een doel behalen, bijvoorbeeld: als klas een beloning krijgen/prijsvraag winnen.

- Mooi voorbeeld van positieve groepsdruk: Een voetballer kan wel eens een eigen doelpunt maken, of de keeper kan een hele stomme fout maken. Vaak zie je dat dit sportief door de groep wordt opgevangen. Een goed team accepteert persoonlijke fouten die de groep ten nadele komen.

Bespreking van de filmpjes: *antwoorden verschillen per klas.*

1

Onderzoeksvraag: Hoe kan het dat we wel weten wat groen gedrag is, maar waarom gedragen we ons niet altijd groen?

Hypothese Jan-Willem: We weten dat mensen aardig gevonden willen worden. We worden aardiger gevonden als we niet te veel afwijken van wat de anderen in de groep doen (norm).

2

Materialen:

- petitie diervriendelijke producten
- Experiment-kamer
- 1 acteur als proefleider
- 3 acteurs als (nep)proefpersonen
- 1 proefpersoon (geen acteur)

Methode:

- Het gedragsexperiment opzetten.
- 50 (vegetarische/veganistische) proefpersonen werven.
- Vier acteurs werven. Vertellen wat er van ze verwacht wordt: bij experiment 1 de petitie allemaal niet ondertekenen, bij experiment 2 ondertekent alleen de proefleider de petitie wel.

3

Het uitvoeren van het onderzoeksplan. Noteer of de 50 proefpersonen wel/niet de petitie ondertekenen.

Resultaten:

Experiment 1: 50 % van de proefpersonen ondertekent de petitie als niemand anders uit de groep de petitie ondertekent.

Experiment 2: 85 % van de proefpersonen ondertekent de petitie als ook de proefleider de petitie ondertekent.

4

Conclusie

Uit dit experiment blijkt dat mensen minder snel de petitie tekenen als niemand anders in de groep de petitie tekent. Als de groepsleider de petitie wél tekent, tekenen ineens veel meer proefpersonen de petitie ook. In dit onderzoek doen mensen zich dus minder 'groen' voor dan ze zijn.

Verklaring

Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat mensen liever bij de groep willen horen. Onder groepsdruk tekent iemand dus minder snel, terwijl ze dit normaal wel zouden ondertekenen.

5

Jan-Willem presenteert zijn onderzoek door dit te delen met collega-wetenschappers. Hij vertelt er ook over op congressen en schrijft artikelen voor tijdschriften.

6

In dit onderzoek worden er geen concrete voorbeelden gegeven voor nieuwe vragen.

Achtergrondinformatie bij antwoorden 'onderzoekscyclus invullen'

1 Onderzoeksvraag & hypothese

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, worden er twee deelvragen opgezet. Dit wordt niet besproken in de aflevering, maar kan wel als aanvullende informatie worden gegeven.

Deelvraag 1: ondertekent de deelnemer de petitie als de 4 andere 'deelnemers' van de groep niet ondertekenen?

Deelvraag 2: ondertekent de deelnemer de petitie als 1 van de 4 andere 'deelnemers' van de groep de petitie ondertekent?

2 Onderzoeksplan

Er moeten twee deelvragen beantwoord worden. Hier zijn twee deelexperimenten voor nodig.

Deelexperiment 1: de 4 acteurs ondertekenen de petitie niet. Ondertekent de proefpersoon de petitie?

Deelexperiment 2: van de 4 acteurs ondertekent alleen de proefleider de petitie. Ondertekent de proefpersoon de petitie?

Voorafgaand aan het gedragsexperiment in deze aflevering heeft Jan-Willem in de supermarkt aan 50 andere vegetariërs en veganisten gevraagd om de petitie te tekenen. In de supermarkt is geen sprake van groepsdruk. Wat blijkt? Bijna alle 50 mensen ondertekenen de petitie. Maar wat doen vegetariërs en veganisten onder invloed van groepsdruk? Tekenen ze de petitie dan ook?

3 Uitvoeren & resultaten

Omdat er twee deelexperimenten worden gedaan zijn er ook twee resultaten (antwoorden op deelvragen).

6 Nieuwe vragen

In het onderzoek van Merit zagen we dat er veel nieuwe vragen in haar opkwamen om te onderzoeken. Dit hoeft natuurlijk niet altijd. In het filmpje van Jan-Willem zijn er geen nieuwe onderzoeksvragen. Geef aan dat dit ook een optie is. Je stapt uit het reuzenrad zodra je een antwoord hebt op je onderzoeksvraag.

rijksuniversiteit
 groningen